

Plan for selskapskontroll 2017-2018

Hemne kommune

Vedtatt i kommunestyret 28.2.2017 i sak 14/17

1 Selskapskontroll

Kontrollutvalget skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m.¹

Kommunens interesser omfatter eierskap i selskapsformene; aksjeselskap(AS), allmennaksjeselskap(ASA), interkommunale selskap (IKS), interkommunale samarbeid, samvirkeforetak og andre selskaper med begrenset ansvar. Planen for selskapskontroll omfatter alle selvstendige virksomheter der kommunen har et eierskap eller interesser med tydelig karakter av eierskap som stiftelser og foreninger.

1.1 Plan for selskapskontroll

Kontrollutvalget skal minst én gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll. Planen skal baseres på en overordnet analyse av kommunens eierskap ut fra risiko- og vesentlighetsvurderinger, med sikte på å identifisere behovet for selskapskontroll på de ulike sektorer og med de ulike selskapene. Planen skal vedtas av kommunestyret som kan delegere til kontrollutvalget å foreta endringer i planperioden.²

Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskaper som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontrollen kan også omfatte forvaltningsrevisjon.³

I likhet med plan for forvaltningsrevisjon hviler det på kontrollutvalget å fremme forslag om plan til selskapskontroll, mens det er kommunestyret eller fylkestinget som vedtar planen.

Denne planen er basert på en risiko- og vesentlighetsanalyse gjennomført av Kontrollutvalgssekretariat Midt-Norge IKS, felles for kontrollutvalgene hos selskapets 15 eiere.

1.2 Gjennomføring av selskapskontroll

Revisjon Midt-Norge IKS er i henhold til den inngåtte selskapsavtalen, det selskapet som skal gjennomføre selskapskontroll på vegne av de 15 deltakerne i selskapet.

1.2.1 Bestilling av selskapskontroll

Kontrollutvalget foretar bestilling av selskapskontroll, med nærmere innretning av undersøkelsen, med bakgrunn i de vedtatte prioriteringene.

1.2.2 Innsyn og undersøkelser i selskaper⁴

Der kommunen alene eller sammen med andre kommuner, fylkeskommuner eller interkommunale selskaper direkte eller indirekte eier alle aksjene, kan kommunens kontrollutvalg og revisor kreve opplysninger fra daglig leder, styret og den valgte revisor

¹ Jf. kommuneloven § 77 nr. 5

² Jf. forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 13

³ Jf. forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kap. 3. og forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 14, sml. kommuneloven § 77 nr. 4.

⁴ Jf. kommunelovens § 80.

i selskapet som finnes påkrevd for deres kontroll i interkommunale selskaper, interkommunale styrever og i aksjeselskap.⁵

I den utstrekning det finnes nødvendig, kan kontrollutvalget og kommunens revisor selv foreta undersøkelser i selskapet.⁶

I henhold til loven kan kommunestyret fastsette regler om kontrollutvalgets og revisors kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskapet og herunder fastsette hvilke dokumenter mv. som skal sendes kommunens kontrollutvalg og revisor.⁷ Denne bestemmelsen kan imidlertid ikke brukes til å innskrenke den innsynsrett kontrollutvalg og revisor har kommunelovens § 80 første ledd.

Kontrollutvalget og kommunens revisor skal varsles og har rett til å være tilstede på selskapets generalforsamling, samt møter i representantskap og tilsvarende organ.⁸

Denne lovbestemte innsynsretten gjelder altså bare for selskap eid 100 % av kommuner og fylkeskommuner i fellesskap. I selskaper med andre eiere, eller selskapsformer ikke omfattet av denne formuleringen må retten til innsyn skaffes med andre hjemler.

Et alternativ er å sørge for at selskapets vedtekter gir rett til innsyn for eiernes kontrollorganer. I aksjeselskaper og de fleste andre selskapsformer kan en slik hjemmel fastsettes av generalforsamling med 2/3 flertall. Som ansvarlig offentlig eier bør kommunen søke å få inn slike bestemmelser i vedtektene, i alle fall i selskaper som stort sett er offentlig kontrollerte.

Der ingen slik hjemmel finnes kan man ved vedtak om selskapskontroll i et kontrollutvalg anmode om at selskapet frivillig gir slikt innsyn. Erfaringsmessig er dette uproblematisk i selskaper som hovedsaklig finansieres med offentlige midler, eller der det offentlige er dominerende på eiersiden. Dette er likevel lite ønskelig, da det gir selskapet anledning til å motsette seg kontroll.

Et siste alternativ er å gjennomføre selskapskontroll utelukkende basert på offentlig tilgjengelig informasjon, og den informasjon som finnes i kommunenes arkiver. For ren eierskapskontroll, dvs. kontroll med kommunens utøvelse av eierskap, kan dette være tilstrekkelig, men det vil neppe være nok til å kunne gjennomføre forvaltningsrevisjon.

Det er derfor en fordel om kommunen sørger for å be sine eierrepresentanter reise spørsmål om å ta inn regler om innsyn i vedtektene ved generalforsamling i selskaper der innsyn ikke er pålagt ved lov.

1.2.3 Samarbeid om selskapskontroll

I selskaper der flere kommuner er eiere, særlig der flere kommuner med samme revisor er eiere, kan det være hensiktsmessig å inngå samarbeid om selskapskontroll, både av ressurs hensyn til revisjonsarbeidet og av hensyn til at selskapet ikke skal pålegges kontroll oftere enn nødvendig.

Samarbeidsprosjekt er avhengig av at kommunenes prioriteringer for selskapskontroll samordnes med andre relevante medeier kommuner. Det er derfor hensiktsmessig at

⁵ Jf. kommunelovens § 80 første ledd, se også lov av 29.januar 199 nr. 6 samt kommunelovens § 27.

⁶ Jf. kommunelovens § 80 første ledd siste punktum.

⁷ Jf. § 80 andre ledd.

⁸ Jf. kommunelovens § 80 tredje ledd.

kontrollutvalget gis myndighet til å prioritere mellom aktuelle prosjekter og foreta endringer i planperioden.

1.2.4 Ressurser

Ressurser til gjennomføring av selskapskontroll må, dersom kommunen ikke ønsker å tilføre nye ressurser til formålet, tas av samme ressurser som stilles til rådighet for forvaltningsrevisjon. Det vil derfor være nødvendig å foreta en løpende prioritering mellom disse to formålene før bestilling av prosjekter. Det kan være hensiktsmessig at myndighet til å gjøre denne prioriteringen legges til kontrollutvalget.

1.3 Rapportering

Revisjonen rapporterer løpende til kontrollutvalget om hvert enkelt gjennomført prosjekt. Kontrollutvalget legger disse løpende fram for kommunestyret. Det forutsettes at det for felles prosjekter mellom flere kommuner kan rapporteres i én felles rapport der dette er hensiktsmessig.

2 Eierskap og eierstyring i Hemne kommune

Kommunestyret vedtok for første gang eierskapsmelding for kommunen i 2012, og har en årlig rullering av denne. Meldingen inneholder retningslinjer for eierskap, ledelse og kontroll med selskap i tillegg til en gjennomgang av kommunens eierskap.

Gjennomført eierskapskontroll i 2016 viser til at det er noe forbedringspotensial i å spesifisere kommunens formål med eierskapene og kommunens forventninger til selskapene

2.1 Tidligere gjennomført selskapskontroll

- 2014: Trønderenergi AS⁹
- 2016: Hamos forvaltning IKS
- 2017: Eierstyring og oppfølging av selskapskontroll av Trønderenergi

3 Prioriterte prosjekter for selskapskontroll i planperioden

Ved selskapskontroll av enkeltsselskaper der flere kommuner er eiere, er det hensiktsmessig å søke og gjennomføre disse i samarbeid. Der kommunen er en liten eier i samarbeid med andre vil prosjekter prioritert i denne listen kun gjennomføres dersom prosjektene også blir prioritert av kontrollutvalgene i andre eierkommuner.

Prioritering	Prosjekt	Involverte selskaper	Involverte kommuner
1	Svanem AS	Svanem AS	Hemne, Snillfjord
2	Hemne kulturhus	Hemne kulturhus AS	Hemne

3.1 Utdyping av de enkelte prosjektene

Gjennomgående for alle prosjektene som går på konkrete selskaper vil vurdering av selskapenes økonomi og forutsetninger for drift, i tillegg til etterlevelse av lovverk (offentlighet, anskaffelser, likestilling) være aktuelle problemstillinger. Det vil også i de fleste tilfeller være nærliggende å gjøre en vurdering av eiernes rolle. I hvert tilfelle kan

⁹ Selskapskontroll Trønderenergi:

det være nødvendig med en tilpassing av problemstillingene før bestilling av prosjekter iverksettes.

3.1.1 Svanem AS

Selskapet er en vesentlig investering for Hemne kommune, og spiller en viktig samfunnsrolle. Hemne kommune er den dominerende eieren i selskapet, som er kommunalt heleid. Markedet opererer også til dels i et marked som har blitt mer utfordrende de siste årene. Ordfører har vært daglig leder for selskapet, og står fortsatt oppført som dette i Enhetsregisteret. Assisterende rådmann er styreleder. Disse forholdene betinger også en ekstra aktsomhet for habilitetsspørsmål som kan være aktuelt å vie spesiell oppmerksomhet i en kontroll av eierstyringen.

3.1.2 Hemne kulturhus AS

Selskapet ble i utgangspunktet stiftet med tanke på å utvikle det gamle meieriet på Kyrksæterøra til kulturhus for kommunen, men vant ikke anbud på vesentlige kulturhusfunksjoner. Kommunen er i tillegg til å være eier leietaker gjennom biblioteket. Selskapet har også betydning for sentrumsutviklingen på Kyrksæterøra. Selskapet har hatt flere år med svake resultater, har negativ opptjent egenkapital og svak likviditet. Dette er alle forhold som taler for at det kan være aktuelt med kontroll av kommunens eierstyring. Kommunen eier bare 1/3 av aksjene, som i hovedsak er privateid. Kontrollutvalget og revisjonen har derfor ikke automatisk innsynsrett i selskapet.